

MESTNA KNJIŽNICA KRANJ

Marjeta Gros

**GRADNJA IN RAZVOJ DIGITALNIH DOMOZNANSKIH ZBIRK: PRIMER
BIOGRAFSKEGA LEKSIKONA ZNANIH OSEBNOSTI OBRAZI SLOVENSКИH
POKRAJIN**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Kranj, 2020

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisani(a), **Marjeta Gros** (ime in priimek), izjavljam, da sem avtor(ica) pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: **Gradnja in razvoj digitalnih domoznanskih zbirk: primer biografskega leksikona znanih osebnosti Obrazi slovenskih pokrajin**.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelal(a) samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabil(a) v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorja(ice):

Marjeta Gros

V Kranju, dne 15. 10. 2020

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Marjeta GROS

Naslov pisne naloge: Gradnja in razvoj digitalnih domoznanskih zbirk: primer biografskega leksikona znanih osebnosti Obrazi slovenskih pokrajin

Kraj: Kranj

Leto: 2020

Število strani: 30

Št. slik: 2

Št. preglednic: 8

Število prilog: 1

Št. strani prilog: 2

Število referenc: 30

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Mestni knjižnici Kranj

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Maja VUNŠEK

UDK: 072:004.65:929(497.4)

Ključne besede: biografski leksikoni, domoznanske zbirke, digitalne zbirke, splošne knjižnice

Izvleček:

Z junijem 2020 je začel delovati skupni portal Obrazi slovenskih pokrajin, ki je združil biografske leksikone, ki so nastajali v splošnih knjižnicah. Projekt je koordinirala Mestna knjižnica Kranj skupaj še z osmimi osrednjimi območnimi knjižnicami. Združitev portala je plod večletnega dela, zato smo z nalogo želeli preveriti uspešnost implementacije pri posamezni območni knjižnici in pogledati želje za razvoj. Anketirali smo vse območne urednike novega portala, torej smo v raziskavo zajeli vse osrednje območne knjižnice. Raziskava je pokazala, da so vsi zadovoljni s poenotenjem biografskega leksikona, njegovo združitvijo, lažjo uporabo za uporabnike, ki dostopajo do njega preko ene vstopne točke. Menijo, da kljub združitvi ohranja portal dovolj lokalne prepoznavnosti posameznih pokrajin. Kljub poenotenju uredniške politike, ta še vedno ni poenotena do takšne mere, da bi bili vsi zadovoljni z njo. Prav tako bo potrebno še delati na večji vsebinski primerljivosti zapisov po kakovosti. Velik izziv predstavljajo usklajevanje dvojnic in oblikovanje enotnega gesla. Medtem, ko do večjih tehničnih problemov pri vzpostavitvi novega portala ni prihajalo. Rezultati kažejo, da bo potrebno delati na poenotenju uredniške politike in predvsem na promociji novega portala. V prihodnosti bo portal potrebno usmerjati k povezovanju s podobnimi portali.

Vsebina

1 UVOD	1
2 DOMOZNANSKA DEJAVNOST V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH.....	3
2.1 POMEN DOMOZNANSKE ZBIRKE.....	5
2.2 VRSTE DOMOZNANSKEGA GRADIVA	6
2.3 IZGRADNJA DOMOZNANSKE ZBIRKE	6
2.4 DOMOZNANSTVO V MESTNI KNJIŽNICI KRANJ	8
3 DIGITALNE DOMOZNANSKE ZBIRKE	10
3.1 PRIMERI SLOVENSКИH DIGITALNIH DOMOZNANSКИH ZBIRK.....	11
3.2 PRIMERI TUJIH DIGITALNIH DOMOZNANSКИH ZBIRK.....	13
4 PRIMER BIOGRAFSKEGA LEKSIKONA ZNANIH OSEBNOSTI	15
4.1 BIOGRAFSKI LEKSIKONI.....	15
4.2 RAZVOJ PROJEKTA: OD GORENJCEV.SI DO OBRAZOV SLOVENSКИH POKRAJIN... 16	
5 RAZISKAVA O SPLETNEM BIOGRAFSKEM LEKSIKONU – OBRAZI SLOVENSКИH POKRAJIN	20
5.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	20
5.2 METODOLOGIJA.....	20
5.3 REZULTATI RAZISKAVE	21
6 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	25
7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA.....	28

KAZALO SLIK

Slika 1: Naslovna stran biografskega leksikona Gorenjci.si	17
Slika 2: Naslovna stran biografskega leksikona Obrazi slovenskih pokrajin.....	19

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Ocena vmesnika	21
Preglednica 2: Promocija novega leksikona.....	22
Preglednica 3: Pomembnost vpisovanja biografskih gesel v okviru domoznanske dejavnosti.....	22
Preglednica 4: Predlogi za izboljšanje biografskih zapisov	22
Preglednica 5: Zainteresiranost knjižnic za vpisovanje biografskih gesel na portal	23
Preglednica 6: Razvoj portala	23
Preglednica 7: Težave pri zagonu portala	24
Preglednica 8: Dodana vrednost portala.....	25

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Maji Vunšek za strokovno pomoč in usmeritve pri pisanju naloge.

Zahvaljujem se direktorici Bredi Karun, ki mi je omogočila opravljanje strokovnega usposabljanja. Zahvaljujem se Jani Zeni Bešter, ki me je seznanila z delom na spletnem biografskem leksikonu. Zahvala gre celotnemu kolektivu Mestne knjižnice Kranj, ki so me prijazno sprejeli medse.

Zahvaljujem se tudi vsem osrednjim območnim knjižnicam še posebej območnim urednikom spletnega portala Obrazi slovenskih pokrajin, za sodelovanje pri raziskovalnem delu naloge.

1 UVOD

Splošne knjižnice v okviru svojih nalog opravljajo tudi domoznansko dejavnost. To pomeni, da zbirajo, obdelujejo, hranijo in predstavljajo gradivo iz svojega lokalnega okolja. V preteklosti so gradivo javnosti največkrat predstavile v obliki razstav, danes pa svetovni splet ponuja veliko več možnosti oblikovanja zbirk in predstavitev gradiva. Knjižnice oblikujejo različne digitalne zbirke, ki jih uporabniki lahko pregledujejo na spletu. Prednost takšnih zbirk je tudi možnost povezovanja knjižnic tako na ravni države kot na mednarodni ravni, saj takšna povezovanja večkrat presežejo državne meje.

V prvem delu naloge je predstavljen pomen domoznanskih zbirk, njihova izgradnja in pregled digitalnih domoznanskih zbirk. Predstavili smo zgodovino oblikovanja in nastajanja biografskega leksikona v Mestni knjižnici Kranj (okrajšano: MKK) in prehod na skupni portal Obrazi slovenskih pokrajin. V raziskovalnem delu nas je zanimalo, kako uspešna je bila implementacija skupnega biografskega leksikona, kako zadovoljne so osrednje območne knjižnice z njim in kakšen razvoj lahko pričakujemo v prihodnje. Za to smo pripravili pet hipotez, ki zajemajo zadovoljstvo, implementacijo in razvoj skupnega biografskega leksikona. Za zbiranje podatkov smo uporabili anketno metodo. S spletno anketo smo anketirali območne urednike novega portala. Za anketiranje območnih urednikov smo se odločili, ker so urejali spletne biografske leksikone, sodelovali pri združitvi in oblikovanju novega skupnega spletnega biografskega leksikona. Rezultate in zaključke smo predstavili na koncu naloge.

Raziskovalni problem obsega izgradnjo skupnega spletnega biografskega leksikona. V svoji nalogi želimo pogledati uspešnost implementacije novega skupnega leksikona, kje je prihajalo do težav pri vzpostavljanju novega skupnega biografskega leksikona in kaj je bilo dobro narejeno ter oceniti novi spletni biografski leksikon.

Predstavitev domoznanskega gradiva širši javnosti ima vedno večji pomen. Za to knjižnice na spletu gradijo domoznanske zbirke. V preteklosti so knjižnice takšne zbirke gradile same. S svetovnim spletom knjižnične zbirke postajajo vedno bolj povezljive in omogočajo skupno kreiranje, prav zaradi boljše organiziranosti vsebin in zmanjševanja stroškov, so se začele knjižnice povezovati. Tako je v zadnjih letih nastalo kar nekaj portalov s sorodnimi vsebinami, med drugim tudi z domoznansko. Eden takšnih portalov je spletni biografski leksikon Obrazi slovenskih pokrajin, naš predmet raziskovanja. To je spletni biografski

leksikon znanih osebnosti slovenskih pokrajin, Slovencev v zamejstvu in po svetu, ki ga urejajo osrednje območne knjižnice, projekt vodi Mestna knjižnica Kranj. Do sedaj so knjižnice oblikovale svoje biografske leksikone. Portal pa je združil in poenotil že obstoječe leksikone: Celjskozasavski.si, Gorenjci.si, Koroški biografski leksikon, Dolenjski biografski leksikon, Pomurci.si, Primorci.si, Spodnjepodravci.si in Štajerci.si. Na spletu je dostopen od junija 2020.

Z raziskavo smo želeli izvedeti, kako uspešni smo bili pri vzpostavitvi novega spletnega biografskega leksikona Obrazi slovenskih pokrajin. S kakšnimi težavami so se knjižnice srečevale pri implementaciji novega portala? Cilj raziskave je oceniti zadovoljstvo z novim vmesnikom za vpisovanje biografskih gesel. Z raziskavo smo želeli pridobiti mnenje knjižnic o načinu razvoja portala in ideje za lažje načrtovanje razvoja portala v prihodnosti.

Pričakujemo, da bomo pridobili oceno novega leksikona in spoznali težave, do katerih je prihajalo oziroma še vedno prihaja. Rezultati bodo Mestni knjižnici Kranj, ki kot koordinatorica skrbi za razvoj portala, pomagali pri oblikovanju triletnega programa razvoja spletnega portala. Trenutno je leksikon premalo časa dostopen na spletu, da bi uporabnike anketirali o uporabniški izkušnji, vsekakor pa bi bilo smiselno pridobiti tudi njihovo mnenje.

Vzpostavitev portala Obrazi slovenskih pokrajin je koordinirala Mestna knjižnica Kranj, ki s svojo dejavnostjo pokriva občino Kranj in občine Cerklje na Gorenjskem, Jezersko, Naklo, Preddvor in Šenčur. Kot osrednja območna knjižnica za Gorenjsko pa sodeluje z naslednjimi gorenjskimi splošnimi knjižnicami: Občinsko knjižnico Jesenice, Knjižnico Antona Tomaža Linhartaradovljica, Knjižnico Ivana Tavčarja Škofja Loka in Knjižnico dr. Toneta Pretnarja Tržič. V MKK je 44 zaposlenih. Leta 2011 je prišlo do združitve Pionirskega, Splošnega in Študijskega oddelka. Knjižnica se je preselila na današnjo lokacijo, v nekdanjo stavbo veleblagovnice Globus, kjer se razprostira v treh nadstropjih. Pri tem so uporabniki dobili na voljo nova čitalniška mesta, računalniške učilnice, mladinsko sobo glasbeno in filmsko sobo, pravljlično sobo in ustvarjalnico za otroke. Knjižnica je pridobila tudi večnamensko dvorano za prireditve in različne dogodke. Izposoja je avtomatizirana s knjigomatom za vračilo in izposoja gradiva. Knjižnica promovira izposoja e-virov, trenutno sodi med vodilne slovenske knjižnice po izposoji e-knjig na portalu Biblos, od letošnjega leta nudi možnost izposoje zvočnih knjig v slovenščini preko aplikacije Audibook, ponuja izobraževanja, delavnice

informacijske pismenosti za odrasle in programiranje, robotiko za otroke. Pod njenim okriljem deluje 22 bralnih skupin, ki jih vodijo usposobljeni prostovoljci. Knjižnica izvaja različne uspešne projekte za spodbujanje branja, kot na primer projekt Družinsko branje, ter sodeluje v več domačih in tujih projektih, ki pomagajo razvijati nove storitve za uporabnike in nudijo nekonvencionalno izobraževanje zaposlenim (Erasmus+: Cultural heritage for the Future, Cross, Newcomer; Creative Europe: Libraries of Emotions).

2 DOMOZNANSKA DEJAVNOST V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH

Domoznansko dejavnost v splošnih knjižnicah urejajo: Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001), Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (2003), Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) in Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2019).

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001) v 16. členu določa, da splošne knjižnice »zbirajo, obdelujejo in posredujejo domoznansko gradivo«. Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah iz leta 2003 določa, da je ena izmed nalog osrednjih območnih knjižnic tudi koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva. Zelo podrobno je kot knjižnična vloga v Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2019) predstavljena domoznanska dejavnost, ki med opisi navaja tudi, da knjižnica gradi informacijske vire, kot so leksikoni in bibliografije. Smernice dela so tudi na področju domoznanstva usmerjene k javnosti, torej k uporabniku. Predvsem pa knjižnico spodbujajo, da v svojem okolju prevzame proaktivno vlogo, kar velja tudi za domoznansko dejavnost.

Začetki domoznanstva v knjižnicah na slovenskem segajo v začetek 20. stoletja in v leta po prvi svetovni vojni, razvoj pa je vezan predvsem na ustanovitev študijskih knjižnic, zlasti po drugi svetovni vojni (Petrovič, 2016, str. 82). Goropevšek (1995, str. 63) za območje Štajerske navaja, da so se prve ideje o samostojnem slovenskem domoznanstvu začele krepiti že ob koncu 19. stoletja v času nacionalizma, ki je onemogočal vsakršno sodelovanje in so se pri Slovencih krepile ideje po lastnem in samostojnem domoznanstvu.

Popis bibliografije o domoznanstvu (Mulej, 2005, str. 187) kaže, da se je o njem v slovenskih splošnih knjižnicah začelo pisati okoli leta 1980. O domoznanski dejavnosti so pisali številni avtorji: Filo, Drolc, Krnel-Umek pa Petrov. Goropevšek je bil eden pomembnejši avtorjev, ki

je preučeval domoznansko dejavnost. Avtorji, ki so se ukvarjali z domoznanstvom so še Stavbar, Novljan in mnogi drugi. Večina knjižnic je oddelke za domoznanstvo začela ustanovljati med letoma 1990 in 2006 (Štoka, 2009, str. 33). Že leta 1992 je v Enoti za razvoj knjižničarstva v Narodni in univerzitetni knjižnici nastal prvi dokument z naslovom Domoznanska dejavnost v knjižničnem informacijskem sistemu Slovenije (Kobe idr., 1992), ki je prispeval k načrtnemu razvoju domoznanske dejavnosti.

Novljan (2005, str. 9, 13) opozarja, da vse knjižnice domoznansko dejavnost prepoznajo, kot posebno dejavnost. Domoznanske zbirke uporabljajo tako za svoje strokovno delo, kot za neposredno delo z uporabniki. Z različnimi storitvami pa skrbijo, da uporabniki uporabijo znanja in informacije, shranjene v tem gradivu. Knjižničarji jo povezujejo predvsem z znanstvenim delom, manj pa s potrebami po informacijah in z reševanjem vsakodnevnih problemov posameznikov. Danes ni več tako, domoznanstvo se vedno bolj usmerja k uporabniku.

Resman (2005, str. 40) prav tako pravi, da je »domoznanstvo posebna dejavnost, ki temelji na načelih dostopnosti, enotnosti in racionalnosti. Funkcije domoznanske dejavnosti so:

- evidentiranje domoznanskega gradiva,
- pridobivanje domoznanskega gradiva,
- obdelava domoznanskega gradiva,
- postavitve domoznanskega gradiva,
- posredovanje domoznanskega gradiva in informacij,
- arhiviranje domoznanskega gradiva.«

Domoznanska dejavnost je zaradi različnih vzrokov danes še vedno različno zastopana po knjižnicah. V želji poenotiti domoznansko dejavnost v splošnih knjižnicah je bila leta 2016 izvedena obsežnejša raziskava o domoznanski dejavnosti v splošnih knjižnicah in v Univerzitetni knjižnici Maribor. Medtem, ko Osrednje območne knjižnice (OOK) izvajajo predpisane naloge na področju domoznanstva, imajo posebne zbirke in največkrat zaposlene, ki se s tem ukvarjajo, pa imajo predvsem nekatere območne knjižnice manj razvito domoznansko dejavnost, velikokrat ne pridobijo vsega domoznanskega gradiva oziroma so kadrovsko podhranjene za tako zahtevno nalogo (Bon, 2018).

2.1 POMEN DOMOZNANSKE ZBIRKE

Kako pomembno mesto je skozi vsa ta leta pridobilo domoznanstvo v splošnih knjižnicah, kaže tudi dejstvo, da se mu od leta 2009 poklonijo s festivalom DOMFEST. Festival domoznanstva poteka vsako drugo leto, sodelujoči pa predstavijo prispevke na določeno temo s področja domoznanstva. Od leta 2018 se na festivalu podeljujejo tudi Goropevškovo priznanje in Goropevškove listine za izjemne dosežke na področju domoznanstva in kulturne dediščine, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku domoznanske dejavnosti v knjižnicah.

Knjižnična vloga pri domoznanski dejavnosti je zelo pomembna, saj podpira: raziskovanje lokalne skupnosti, spodbuja zanimanje za lokalno okolje, zavedanje pripadnosti lokalni skupnosti in tako skrbi za ohranjanje vrednot v lokalni skupnosti. Pri graditvi domoznanske zbirke mora knjižnica imeti v mislih, da so uporabniki takih zbirk vse ciljne skupine. Naloga knjižnice je poleg posredovanja domoznanskega gradiva in informacij tudi gradnja informacijskih virov, kot so leksikoni in bibliografije, predstavljanje gradiva in objavljanje lastnih domoznanskih publikacij, med drugim tudi promocija domoznanskega gradiva. Domoznanstvo je interdisciplinarna dejavnost, takšno delo mora opravljati zaposleni, ki ima ustrezno formalno izobrazbo in je splošno razgledan. Poznati mora lokalno okolje, poznati delo s sodobno informacijsko-komunikacijsko opremo itd. (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019).

Knjižnice, ki še posebej skrbijo za domoznanstvo, tako krepijo povezanost z lokalnim okoljem. Mestna knjižnica Kranj vsako leto organizira in izvede domoznanski september, ko se z razstavami in drugimi prireditvami odzove na razpisano temo Dnevoev evropske kulturne dediščine. Veliko sodeluje na področju domoznanstva tudi s preostalimi gorenjskimi splošnimi knjižnicami, kjer domoznanska dejavnost danes še dodatno pridobiva pomen. Živimo v vedno bolj globaliziranem svetu, hkrati pa posamezniki iščejo korenine in lokalno identiteto. Lokalna zgodovina je pomembna, če želimo razumeti sedanost, moramo najprej razumeti preteklost. Prav knjižnice z bogatimi zbirkami in knjižničarji s svojim strokovnim znanjem so tisti, ki lahko pomagajo pri zbiranju, obdelavi in hranjenju lokalno pomembnega gradiva (Sverum, 2010).

2.2 VRSTE DOMOZNANSKEGA GRADIVA

Nacionalno pomembno knjižnično gradivo je praviloma vključeno v domoznansko zbirko splošne knjižnice. Nacionalno pomembno gradivo je tisto, ki vsebuje: gradivo, ki se vsebinsko nanaša na območje, ki ga pokriva knjižnica s svojo domoznansko dejavnostjo; knjižnično gradivo, katerega avtor je živel in deloval na tem območju; gradivo, ki je na tem območju nastalo (Navodila za strokovno obdelavo ..., 2012).

Goropevšek (1995, str. 66) domoznansko gradivo deli na primarno in sekundarno gradivo. Med primarno gradivo uvrščamo tisto, ki je vsebinsko vezano na domoznansko območje, torej vsebuje podatke o našem območju ali o naših ljudeh. Med sekundarno domoznansko gradivo pa uvrščamo gradivo avtorjev z našega območja in gradivo izdano na našem območju (založnik, izdajatelj, tiskar).

Glede na tipologija gradiva, domoznansko gradivo delimo na (Goropevšek, 1995, str. 66, 67):

- »Samostojna monografska dela: vsebinsko vezana na območje; avtor z območja; založnik, izdajatelj ali tiskar z območja),
- serijske publikacije (tudi mikrofili): vsebinsko vezane na območje; založnik, izdajatelj ali tiskar z območja,
- rokopisi znamenitih osebnosti z območja ,
- notno gradivo,
- kartografsko gradivo ,
- AV gradivo,
- slikovno gradivo: fotografije, razglednice,
- pol publicirano gradivo: znanstvene in strokovne vsebine; raziskovalne naloge; praktične vsebine (katalogi, sezname),
- drugo ali efemerno gradivo ali drobni tisk: prospekti, plakati, vabila, vstopnice.«

2.3 IZGRADNJA DOMOZNANSKE ZBIRKE

Organiziranost in pridobivanje gradiva sta pretežno odvisni od funkcije splošne knjižnice (OOK, OK ali krajevne knjižnice) in ali na območju knjižnice še kakšna ustanova pokriva domoznansko dejavnost. Knjižnica mora najprej opredeliti domoznansko območje, nato pa stremeti k temu, da pridobi vse primarno domoznansko gradivo. Pridobi ga lahko na formalni

ali neformalni način. Strategija domoznanstva naj bo del strateškega načrta splošne knjižnice (Štoka, 2009).

Gradivo, ki je v fizični obliki, je največkrat del fizične domoznanske zbirke, postavljene ločeno od preostalega knjižničnega gradiva. Glede na prostor in pomembnost gradiva pa je odvisna njegova dostopnost (ali je zbirka prosto, delno dostopna ali nedostopna za obiskovalce). Gradivo je smiselno zbirati v posebnih zbirkah (Goropevšek, 1995, str. 62). V Mestni knjižnici Kranj tako fizično zbirko domoznanskega gradiva hranimo v posebni sobi imenovani Gorenjska soba, zbirke domoznanskega gradiva pa so: Gorenjska, Prešerniana, Bibliofilska zbirka in Starine.

Fizične zbirke domoznanskega gradiva danes dopolnjujejo ali nadomeščajo digitalne zbirke. S svetovnim spletom je tudi domoznanstvo dobilo nove možnosti, lokalne vsebine so lahko hitro in enostavno dostopne z enega mesta. Zbirke postajajo vedno bolj povezljive, ponuja se možnost skupnega kreiranja in s tem se ustvarjajo skupni arhivi (Maček in Ožura, 2016). Gradivu, ki je bilo včasih zaradi posebne obravnave omejeno dostopno za javnost, svetovni splet danes omogoča različne predstavitve. »Danes tako sobivata analogno in digitalno, lahko enakopravno, pa tudi komplementarno, prilagojeno potrebam uporabnikov vseh generacij.« (Maček, 2014, str. 94) Digitalne domoznanske zbirke so tiste, »ki s svojimi vsebinami podpirajo lokalno raznolikost in tudi neformalne oblike vseživljenjskega učenja ter povečujejo socialno vključenost« (Resman, 2005, str. 49).

S spreminjanjem pričakovanj uporabnikov se številne knjižnice premikajo k digitalnim vsebinam, ki so dostopne od koder koli in kadar koli. Razumevanje potreb uporabnikov po informacijah, vedenje pri iskanju informacij, preference do informacij in zmožnosti uporabe informacij nam pomagajo pri učinkovitem oblikovanju digitalnih zbirk (Zhu in Guevara, 2009). Učinkovito digitalno zbirko oblikujemo tako, da se povežemo z uporabniki, lahko v knjižnici ali preko Facebooka, spletnih klepetalnic, blogov itd., da pridobimo njihove želje. Raziščemo potrebe svojega lokalnega okolja in se povežemo z uporabniki. Interese uporabnikov lahko bolje prepoznamo tudi s pregledom statistike izposoje v knjižnici. Digitalizacijo oblikujemo glede na življenjski cikel digitalnih vsebin¹ (Zhu in Guevara, 2009). »Proces digitalizacije in oblikovanje digitalne domoznanske zbirke ni poceni in kar kliče po

¹ Faze življenjskega cikla so zajem, ohranjanje in distribucija.

vzpostavljanju partnerstev: med različnimi tipi knjižnic, z drugimi kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami in s predstavniki širokega spektra družbe, ki pokrivajo delovanje javnih servisov. To sodelovanje se nanaša predvsem na nakup opreme, izvajanje samih postopkov in dobro izobražene zaposlene, ki proces digitalizacije in oblikovanja digitalnih zbirk tudi izvajajo.« (Resman, 2005, str. 43)

V zadnjih letih je internet postal medij za družbena omrežja, za katerega sta značilni ustvarjanje in izmenjava informacij. Imenuje se Web 2.0. Pomembna orodja za izmenjavo informacij so Facebook, Flickr, YouTube, Twitter, blogi in wiki (Sverum, 2010). Tudi ta orodja postajajo glavni element izgradnje digitalnih domoznanskih zbirk in k soustvarjanju vsebin vabijo uporabnike in širšo javnost. Takšne zbirke ne gradijo samo knjižnice, ampak pobude prihajajo tudi iz lokalnega okolja. Primer takšne lokalne vsebine na Facebooku je Kranj na starih fotografijah (<https://www.facebook.com/kranjfoto/>). Javnost lahko soustvarja vsebine, fotografije komentira, deli ali prispeva.

Na koncu pa velja za izgradnjo tako klasične, kot digitalne domoznanske zbirke poudariti misel Goropevska (1995, str. 67), ki pravi, da »samo zbrano in neobdelano gradivo nima nobene informativne vrednosti.« V luči današnjega časa pa velja, da je »dolžnost vseh kulturnih institucij, da pripravijo virtualni prostor, v katerem bodo obiskovalci našli zgodbe, ki jih zanimajo in kjer bodo imeli možnosti sooblikovati vsebine« (Štoka, 2009).

2.4 DOMOZNANSTVO V MESTNI KNJIŽNICI KRANJ

V Mestni knjižnici Kranj se domoznanska zbirka gradi od ustanovitve Študijske knjižnice leta 1950 in kasneje Študijskega oddelka Osrednje knjižnice Kranj. Geografsko območje, ki ga pokriva z domoznanskim gradivom je celotna Gorenjska od Rateč do Žirov, Tuhinjske doline in Šiške. Gradivo je bilo vedno ločeno postavljeno od preostalega gradiva, danes je v tako imenovani Gorenjski sobi, do gradiva lahko pridejo uporabniki s pomočjo knjižničarja. V prostem pristopu pa obiskovalci lahko dostopajo do zbirke Gorenjska. Vsebinski kriterij za domoznansko zbirko je gradivo, povezano z Gorenjsko, avtor je Gorenjec, deloma tudi založba. Po tipologiji zbirka obsega: monografije, časnike in časopise, glasila, rokopise, notno, kartografsko in avdiovizualno gradivo, drobni tisk in članke. Dokumentiramo članke iz zbornikov, Gorenjskega glasa in preostalih časnikov in časopisov, če je članek vsebinsko ali preko avtorja povezan z Gorenjsko. Gradivo pridobivamo z nakupom, darom in tudi obveznim izvodom (Adam, idr., 2005). V zadnjih letih skrbimo za varovanje redkega gradiva

in za čim širšo dostopnost vsebin z digitalizacijo. Vsi pomembnejši naslovi periodike in knjig o Gorenjski ali gorenjskih ljudeh so digitalizirani in dostopni na portalu Digitalne knjižnice Slovenije (dLib). V obliki zgodb lokalne vsebine lahko prebiramo na Kamri, gradivo poleg MKK, prispevajo še druge gorenjske knjižnice in Gorenjski muzej. Vsebine Kamre in dLib pa so na voljo tudi v evropski digitalni knjižnici Europeana. Domoznansko zbirko MKK predstavljajo Prešerniana, Starine, Bibliofilska zbirka in Gorenjska, v nadaljevanju bomo izpostavili glavne značilnosti posamezne zbirke.

Prešerniana

Knjižničarji so že ob ustanovitvi Študijske knjižnice začeli na enem mestu zbirati Prešernova dela, vse prevode, razprave in študije ter življenjepise o Prešernu. Povod za nastanek zbirke je bil, da je Kranj poznan kot Prešernovo mesto. Zbirka tako šteje 969 enot in 678 naslovov. Gradivo označuje signatura P PRE, hranjeno je v zaprtih vitrinah in dostopno ob posredovanju knjižničarja. Pregledujemo ga lahko le v čitalnici.

Starine

Zbirka starine obsega gradivo, starejše od leta 1900. Pred selitvijo knjižnice smo v zbirko uvrščali gradivo, starejše od leta 1850. V zbirki je trenutno 1.364 enot in 481 naslovov. Gradivo označuje signatura P STA, gradivo pred letom 1800 nosi oznako P STA 18, starine iz obdobja med letom 1801 in 1900 pa oznako P STA 19. Gradivo hranimo v zaprtih vitrinah in je obiskovalcem dostopno le v čitalnici ob posredovanju knjižničarja. V zbirki Starine hranimo dve inkunabuli, prvotiska iz leta 1480.

Bibliofilska zbirka

Zbirka obsega redke in dragocene tiske ter faksimilirane izdaje starejših knjig. Danes zbirka obsega 703 enote in 583 naslovov. Gradivo hranimo v zaprtih omarah pod steklom in jih razvrščamo po tekočih številkah.

Gorenjska

Bolj načrtno se je začelo zbiranje domoznanskega gradiva v osemdesetih letih dvajsetega stoletja, rezultat je zbirka Gorenjska. Vsebuje gradivo z vsebinami o Gorenjcih in Gorenjski. V zbirki je 11.283 enot in 7.167 naslovov. Gradivo iz te zbirke se nabavlja v dveh izvodih, drugo gradivo je del temeljne zbirke, namenjeno za izposajo na dom. Prvo gradivo nosi

oznako P GOR, v Gorenjski sobi je prosto dostopno za uporabnike in razvrščeno po abecedi, vendar je namenjeno le za čitalniško rabo.

Veliko knjižnic danes kot odraz lokalne preteklosti ustvarja digitalne domoznanske zbirke starih razglednic. Tudi Mestna knjižnica Kranj je imela v preteklosti zbirko razglednic, ki jih je pridobivala predvsem z obveznimi izvodi. Ob selitvi knjižnice na novo lokacijo je večino razglednic prevzel Gorenjski muzej in jih digitaliziral. Razglednice so objavljene na portalu Kamra pod albumom Pozdrav z Gorenjske: Zbirka starih razglednic Gorenjskega muzeja (<https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/item/pozdrav-z-gorenjske-zbirka-starih-razglednic-gorenjskega-muzeja.html>).

3 DIGITALNE DOMOZNANSKE ZBIRKE

V zadnjih letih je digitalizacija domoznanskega gradiva dosegla izjemen porast v knjižnični dejavnosti. Zagotovo lahko to pripišemo dejstvu, da so takšne zbirke širše dostopne. Hkrati pa s pretvorbo gradiva iz analognega v digitalno obliko zaščitimo redko in občutljivo gradivo pred obrabo in zagotovimo boljše ohranjenega (Bon, 2018, str. 74). Na dve ključni prednosti digitalnih domoznanskih zbirk je opozorila tudi Resman (2005), izpostavila je zaščito gradiva, predvsem redkega, in dostopnost, saj gradivo postane dostopno vsem.

Poleg domoznanske dejavnosti je digitalizacija še ena pomembnejših povezovalnih komponent splošnih knjižnic na večini območij osrednjih območnih knjižnic. Digitalne domoznanske zbirke so poleg večje dostopnosti gradiva spodbudile tudi razvoj portalov in s tem uporabo knjižnice na daljavo (Bon in Sedar, 2018, str. 14).

Digitalne domoznanske zbirke torej omogočajo enostaven in hiter dostop do gradiva. Lokalna zgodovina postaja dostopna od koder koli in s tem postaja zanimiva za širšo publiko. »Uspešne lokalne vsebine morajo biti hitro in enostavno dostopne z enega mesta – portala. Treba je preseči lokalne meje z vključevanjem v regijske in nacionalne portale. Osnova za regijski portal so vsebine digitalnih domoznanskih zbirk. Vsebine postanejo zanimive in privlačne šele takrat, ko nam pripovedujejo zgodbo.« (Resman, 2005, str. 50)

Konec leta 2019 je vlada prvič sprejela Strategijo kulturne dediščine za obdobje od leta 2020 do 2030. Kulturna dediščina je v današnjem času prevečkrat potisnjena na stran in neopažena. Namen strategije je torej podpreti in spodbuditi vlogo dediščine pri doseganju ciljev, kot so

vključujoča družba, uravnotežen pametni razvoj in prenašanje znanja. Namen je povezati kulturno dediščino z novimi tehnologijami tudi za namen turizma. Digitalizacija privablja novo publiko, predvsem mlade, večjo interaktivnost za uporabnike, ohranjanja kulturno dediščino. Tudi knjižnice sodijo med dediščinske institucije, so zakladnice informacij, ki jih tudi s pomočjo digitalizacije lahko delijo s širšo javnostjo (Digitalno inoviranje kulturne dediščine, 2019). Evropska digitalna agenda pa želi na tem področju zagotoviti pravično, odprto in varno digitalno okolje. Zagotoviti je treba boljši dostop potrošnikom do digitalnega blaga in storitev, ustvarjanje ustreznih pogojev za razcvet digitalnih omrežij, ter povečanje potencialne rasti digitalnega gospodarstva. Tudi knjižnice so tiste, ki predvsem za ponujanje svojih storitev potrebujejo varno in odprto digitalno okolje. Na področju splošnih knjižnic v Sloveniji IZUM s svojimi storitvami dCOBISS sledi trendom na področju digitalnih zbirk. Želi jih bolj približati uporabnikom, omogoča jim namestitev aplikacije za hranjenje digitalnih vsebin.

3.1 PRIMERI SLOVENSКИH DIGITALNIH DOMOZNANSKIХ ZBIRK

Predstavili bomo nekaj primerov digitalnih domoznanskih zbirk, ki nastajajo v okviru knjižnic in so dostopne na svetovnem spletu. S predstavljenimi primeri smo želeli prikazati pomembnejše digitalne zbirke in pokazati njihovo raznolikost.

Album Slovenije

Album Slovenije (<https://www.kamra.si/album-slovenije.html>) je digitalna knjižnica osebnih spominov 20. stoletja, dostopna na portalu Kamra. Od portala Kamra je ločena s posebnim uporabniškim vmesnikom in ima lasten iskalnik in modul za dodajanje vsebin. Njegova posebnost je, da vsebino prispevajo uporabniki. Zbirajo se digitalne kopije fotografij, pisem, dokumentov in preostalih predmetov prebivalcev Slovenije, zamejcev in izseljencev. V Album Slovenije so zajete fotografije do obdobja digitalne fotografije. Zajema pa vse gradivo, nastalo na območju Slovenije, zamejstva in Slovencev v svetu (Malec, 2016). Tematsko so porazdeljene na: vse tematske zbirke; tehnika in modernizacija slovenskih domov; s prevoznimi sredstvi ali peš; šolski dnevi od vrta do fakultete; domača in kmečka opravila; na delovnih mestih; naravne katastrofe in neobičajne vremenske razmere; osebni jubileji, pomembni družinski dogodki; šport; igre, prosti čas, prireditve, prazniki; dve domovini – Slovenci v svetu in zamejci; branje; izleti in dopustovanja v slovenskih krajih; pomembne osebnosti; prva svetovna vojna; druga svetovna vojna. Album predvsem daje možnost posameznikom, da delijo svoje fotografije in predmete ter tako prispevajo k ohranjanju

lokalne zgodovine. Gradivo, ki ga prispevajo uporabniki, je na spletu vidno po pregledu urednika.

Kamra

Spletni portal Kamra (<https://www.kamra.si/>) združuje digitalizirane vsebine s področja domoznanstva, ki jih prispevajo knjižnice in druge kulturne ustanove. Domoznanske vsebine so predstavljene preko zgodb. Je regijski portal, ki ga upravlja Osrednja knjižnica Celje, v sodelovanju z osrednjimi območnimi knjižnicami. V osrednjih območnih knjižnicah so določeni tudi regijski uredniki. Portal je bil vzpostavljen leta 2006, kot štiriletni projekt, ki ga je financiralo Ministrstvo za kulturo. Na portalu Kamra se objavljajo manjše, ciljno izbrane lokalne vsebine, predstavljene so v obliki zgodb in so od marca 2011 dostopne tudi preko evropske digitalne knjižnice Europeane (Maček in Ožura, 2016). Gradivo na portal Kamra prispeva tudi Mestna knjižnica Kranj.

dLib

dLib je digitalna knjižnica Slovenije. Omogoča dostop do digitaliziranega in izvorno digitalnega gradiva. Vključuje knjige, časopise, časnike, fotografije, rokopise, notno gradivo ... Za razvoj in vzdrževanje portala skrbi Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK), ki prispeva tudi večji del gradiva. Gradivo pa je dostopno tudi preko Europeane. Splošne knjižnice prispevajo predvsem digitalizirano domoznansko gradivo. Izvorno digitalne vsebine pa prispevajo predvsem založniki, avtorji in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (Digitalna knjižnica Slovenije, b. d.). Mestna knjižnica Kranj kot osrednja območna knjižnica prejme denar za digitalizacijo gradiva. Na dLib prispevamo digitalizirane članke, knjige. Tako smo že digitalizirali najpomembnejše naslove periodike in knjig, ki govorijo o Gorenjski ali gorenjskih ljudeh, ali dela pomembnih slovenskih avtorjev, ki še nikjer drugje niso bila digitalizirana. Vse gradivo, ki je izbrano za digitalizacijo, mora imeti COBISS-ID in urejene avtorske pravice, zato so bila najprej digitalizirana dela, ki so jim že potekle materialne avtorske pravice. Za preostalo gradivo je treba pridobiti dovoljenje avtorja. Gradivo mora biti digitalizirano po določenih pravilih, digitalizacijo gradiva za knjižnico izvaja zunanje podjetje.

Memoria Scripta Sloveniae

Projekt Memoria Scripta Sloveniae (<https://memoriascripta.nuk.uni-lj.si/>) je obsežen projekt v sklopu dLib oziroma njegova nadgradnja, koordinira ga Narodna in univerzitetna knjižnica, financira ga norveški finančni mehanizem. V zbirki Memoria Scripta Sloveniae (MSS) se zbirajo podatki o pisni kulturni dediščini, ki jo poleg nacionalne knjižnice hranijo še območne knjižnice, zasebne knjižnice in druge ustanove (muzeji, samostani itd.). Namen zbirke je spodbuditi nove znanstvene raziskave, ustrežnejše vrednotenje in digitalizacija pisne kulturne dediščine. Zbirka vključuje popis knjižničnih zbirk, ki imajo kulturnozgodovinsko vrednost in jih hranijo slovenske knjižnice, druge institucije (muzeji, samostani itd.) ali posamezniki. Izvedli so 91 popisov knjižničnih zbirk, evidentiranih je bilo 197 zbirk (Kodrić-Dačić, 2016). Primeri takšnih knjižničnih zbirk so: Knjižnica Minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega Piran; Biblioteca Besenghi, Knjižna zbirka p. Žige Škerpina (1689–1755) in Knjižnica Cistercijanske opatije Stična...

Jlib

Občinska knjižnica Jesenice je izdelala portal Jlib – digitalna knjižnica Jesenice (<https://www.jlib.si/>). Pregledujemo lahko digitalizirana glasila, kot je Železar, Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice, izhajal je med leti 1952 do 1991. Zbirka je pomemben vir domoznanskega gradiva za območje Jesenic in okoliških krajev.

Prejmi pozdrav

Je digitalna domoznanska zbirka, v kateri knjižnica Kamnik predstavlja del fotografij iz svoje domoznanske zbirke. Zbirka je dostopna na <http://www.prejmipozdrav.si/>. Predstavljene so razglednice, ki so preko avtorjev ali vsebin povezane s kamniško-komendskim območjem.

Predstavili smo le delček digitalnih zbirk iz svojega okolja. Menimo, da so to primeri dobrih praks izgradnje digitalnih domoznanskih zbirk, ki so vezane na lokalno okolje in vsebinsko zelo bogate. Njihova značilnost je tudi, da zbirke nastajajo že več let, se ves čas posodablajo, dopolnjujejo, ves čas so aktualne in tudi zato zanimive za širšo javnost.

3.2 PRIMERI TUJIH DIGITALNIH DOMOZNANSKIH ZBIRK

V nadaljevanju bi radi predstavili delček tujih domoznanskih zbirk. Osredotočili smo se na zbirke, ki so pomembne ali poznane v Sloveniji in našem okolju. Omenili smo že, da takšne zbirke nastajajo tudi v povezovanju s knjižnicami in inštitucijami iz različnih držav. V takšnih

projektih sodelujejo tudi slovenske knjižnice, zato smo za predstavitev izbrali primere, v katere se vključujejo tudi naše knjižnice.

Europeana

Europeana – Evropska digitalna knjižnica (<https://www.europeana.eu/sl>) omogoča dostop do več kot 50 milijonov digitaliziranih enot, knjig, glasbe in umetnosti in tako zagotovo predstavlja največji arhiv kulturne dediščine. Gradivo s področja kulturne dediščine prispevajo na tisoče evropskih arhivov, knjižnic in muzejev (Europeana, b. d.). Med partnerji, ki prispevajo gradivo, so tudi slovenske knjižnice. V Sloveniji kot agregator deluje Narodna in univerzitetna knjižnica. Vsebine se dodajajo avtomatsko, zajemajo se večkrat letno. Partner Europeane je tudi portal Kamra, ki ima možnost, da vnašalec sam potrdi, katere vsebine želi prispevati na Europeano. Postopek se nato izvede avtomatsko, prispevajo pa se predvsem fotografije, manj pa zgodbe.

Cultural Heritage for the future – portal Honey Comb

Projekt Cultural Heritage for the future: discover, share and learn (Erasmus+) (<https://bendruomeniukrastotyra.lt/en/about-the-project/>) v Sloveniji nosi naslov Kulturna dediščina za prihodnost: raziskuj, deli in se uči. V projektu poleg Mestne knjižnice Kranj sodelujejo še knjižnice iz Litve, Švedske, Danske in Estonije. Projekt spodbuja načine, ki s pomočjo dobrih praks s področja kulturne dediščine, izvedenih v splošnih knjižnicah, omogočajo uporabnikom izmenjavo informacij, gradiv in pogoje za prenos znanja. Zasnovan je tako, da pomaga knjižnicam sodelovati z lokalnimi skupnostmi na področju kulturne dediščine. Napisan je za knjižnične strokovnjake v vlogah »organizatorjev projektov« in za vse, ki potrebujejo navdih in pomoč pri skupni rabi svojih dokumentov in zgodb z javnostjo. Projekt spodbuja dejavnosti, ki so povezane s kulturno dediščino. Lokalne vsebine pri ljudeh namreč krepijo vključenost v lokalno okolje. Projekt ima tri cilje. Prvi je izdaja študije, ki predstavlja domoznanske dobre prakse v knjižnicah partnericah, drugi je nastanek novega portala Honey Comb (<https://bendruomeniukrastotyra.lt/en/>) z domoznansko vsebino po vzoru slovenskega portala Kamra in tretji je priročnik z osmimi koraki, kako vključiti lokalno skupnost v dejavnosti kulturne dediščine.

Polos

Polos (<https://gams.uni-graz.at/context:polos>) je digitalni arhiv razglednic Spodnje Štajerske iz obdobja zlate dobe razglednic, torej od leta 1890 do 1920, ki je nastal v mednarodnem projektu. To je bilo hkrati obdobje, ko so območje pretresali nacionalni konflikti med nemško in slovensko govorečo skupnostjo. Arhiv je nastal v sklopu projekta Postcarding Lower Styria pod okriljem Univerze v Gradcu. Na portalu je več kot 2.000 digitaliziranih razglednic, 57 % so jih prispevale slovenske knjižnice (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, Osrednja knjižnica Celje, Univerzitetna knjižnica Maribor, Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana) (Polos, b. d.).

4 PRIMER BIOGRAFSKEGA LEKSIKONA ZNANIH OSEBNOSTI

4.1 BIOGRAFSKI LEKSIKONI

Bibliotekarski terminološki slovar biografski leksikon opredeljuje kot »leksikon s podatki o pomembnih osebnostih in njihovem delu« (Kanič idr., 2009). Dostopamo lahko do klasičnih in spletnih biografskih leksikonov. Biografski leksikoni v spletni različici imajo v primerjavi s knjižno različico kar nekaj prednosti (Zeni Bešter, 2016, str. 96):

- »dopolnjevanje in popravljanje že obstoječih gesel,
- različne načine iskanja osebnosti: po abecedi priimkov in imen, dejavnosti, datumu rojstva ali smrti, krajih ali občinah delovanja,
- komunikacijo z uporabniki portala, ki lahko predlagajo nove osebe, zbirajo podatke in slikovno gradivo, predlagajo popravke in dopolnitve,
- spletne povezave za nadaljnje in bolj natančno preučevanje osebnosti,
- zanimive predstavitve nabora oseb, ki pritegnejo več obiskovalcev: zadnji vnosi, rojeni na današnji dan«.

Primeri tujih biografskih leksikonov na spletu sta:

- Who's Who and Who Was Who (<https://www.ukwhoswho.com/>), eden izmed portalov, ki vsebuje informacije o več kot 35.000 ljudeh iz vsega sveta.
- Biografisch Portaal van Nederland (<http://www.biografischportaal.nl/>), biografski portal Nizozemske je rezultat sodelovanja med desetimi različnimi raziskovalnimi inštituti. Trenutno vsebuje že več kot 80.000 oseb, več kot 125.000 biografij iz 26 različnih virov. Ima več kot 1.000 ogledov na dan in ta številka pridno raste. Portal

zbira obstoječe informacije s spleta, torej deluje kot založnik (Gerbrandy in Kloek, 2011).

Temeljno slovensko biografsko referenčno delo je Slovenski biografski leksikon, ki nastaja v okviru ZRC SAZU. Izhajati je začel leta 1925. Leta 2009 je dobil elektronsko verzijo, javno dostopno izdajo na spletu. Od leta 2013 je gradivo na voljo na portalu Slovenska biografija (<https://www.slovenska-biografija.si/>). Štiri glavne kategorije, po katerih se oseba uvrsti v leksikon, so: osebnosti, sprejete v nacionalni kanon, najvidnejše osebnosti posameznega področja, vidne osebnosti posameznega področja in izstopajoče osebnosti s pomembnimi dosežki (Zlobec, 2018).

Od leta 1999, ko je nastal prvi spletni biografski leksikon v okviru Koroške osrednje knjižnice, pa do leta 2015 so začeli tudi v splošnih knjižnicah nastajati različni spletni biografski leksikoni. Nastajalo je kar 15 različnih leksikonov. Spletni biografski leksikoni, ki so nastali v okviru splošnih knjižnic, so: Koroški biografski leksikon, Celjski biografski leksikon, Dolenjski spletni biografski leksikon, Gorenjci.si, Notranjci.si, Obrazi srca Slovenije, Pomurci.si, Šaleški biografski leksikon, Primorci.si, Kamniško-komendski biografski leksikon, Spodnjepodravci.si, Štajerci.si, Znani Slovenci.si. Nastajajo pa tudi v okviru drugih knjižnic, na primer UKM, in ustanov, na primer SAZU, Zavod Neviodunum, Krško (Zeni Bešter, 2016).

4.2 RAZVOJ PROJEKTA: OD GORENJCEV.SI DO OBRAZOV SLOVENSKIH POKRAJIN

V okviru Mestne knjižnice Kranj je nastajal biografski leksikon Gorenjci.si. Vstopna stran je vidna na Sliki 1. Spletna stran od začetka delovanja portala Obrazi slovenskih pokrajin ni več dostopna. Na spletu je bil širši javnosti dostopen leta 2008, uporabniki so lahko pregledovali med 480 biografijami znanih Gorenjk in Gorenjcev. Vanj so bili vključeni podatki znanih osebnosti, ki so s svojim delovanjem zaznamovale kraje na Gorenjskem. Pokrival je območja upravnih enot Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič, pa tudi kamniški konec. Deloval je na platformi kranjskega podjetja Qualitas. Leta 2016 je bilo na portalu objavljenih 1.190 biografskih gesel. Leta 2014 je začel delovati še Kamniško-komendski leksikon. Biografije pokojnih osebnosti s področja občin Kamnik in Komenda je tako začela zbirati in objavljati kamniška knjižnica (Zeni Bešter, 2016).

Slika 1: Naslovna stran biografskega leksikona Gorenjci.si

Prvi korak k oblikovanju skupnega biografskega leksikona je bila spletna stran Znani Slovenci. Nastala je kot testna verzija enotnega leksikona, zanj so se dogovorile knjižnice, katerih leksikoni so uporabljali isto platformo podjetja Qualitas. Na zunaj so se leksikoni razlikovali po barvi pokrajine in napisov. Spletna stran Znani Slovenci ni zaživela, tako kot bi si knjižnice želele. Knjižnice so se zato dogovorile, da bodo oblikovale enoten biografski leksikon, mesto koordinatorice je prevzela Mestna knjižnica Kranj.

Projekt nastajanja skupnega biografskega leksikona bomo povzeli po dokumentu Program izvajanja posebnih nalog osrednje območne knjižnice za leto 2019 (2018). V letu 2017 so se knjižnice s projektom prijavile na poziv Ministrstva za kulturo, na katerem pa je bil projekt neuspešen. Mestna knjižnica Kranj je zato naslednje leto sklicala sestanek vseh nosilcev lokalnih spletnih biografskih leksikonov, da bi preverila kakšen je še interes za skupni leksikon. Zaradi razdrobljenosti vsebin, podvajanja in neenotnih kriterijev je bila še vedno želja po skupnem leksikonu. Leksikoni, katerih nosilci so bile povečini osrednje območne knjižnice in tudi osrednje knjižnice so delovali na različnih platformah, kar je prinašalo težave. S skupnim biografskim leksikonom so želeli zmanjšati stroške, standardizirati zapise in oblikovati enotno uredniško politiko.

Želja je bila ponovno prijaviti projekt na Ministrstvo za kulturo in pri tem tudi uspeti. Ustanovljena je bila delovna skupina, ki je vodila pripravo in izdelavo skupnega biografskega leksikona. Delovala je do zaključka 2. faze.

Vzpostavitev portala je potekala v treh fazah:

- Prva pripravljalna faza

Vzpostavitev enotnega spletnega leksikona se je začela februarja 2018, ko so se sestali vsi nosilci lokalnih leksikonov. Na sestanku je bilo ugotovljeno, da si vsi želijo enotno platformo, ki jo bo lahko vzdrževati in nadgrajevati. Mestna knjižnica Kranj je pripravila predloge za izboljšave funkcionalnosti. Jeseni 2018 je delovna skupina začela s pripravo podatkovnega modela, ki je bil odločilen za izbor izvajalca.

- Druga faza

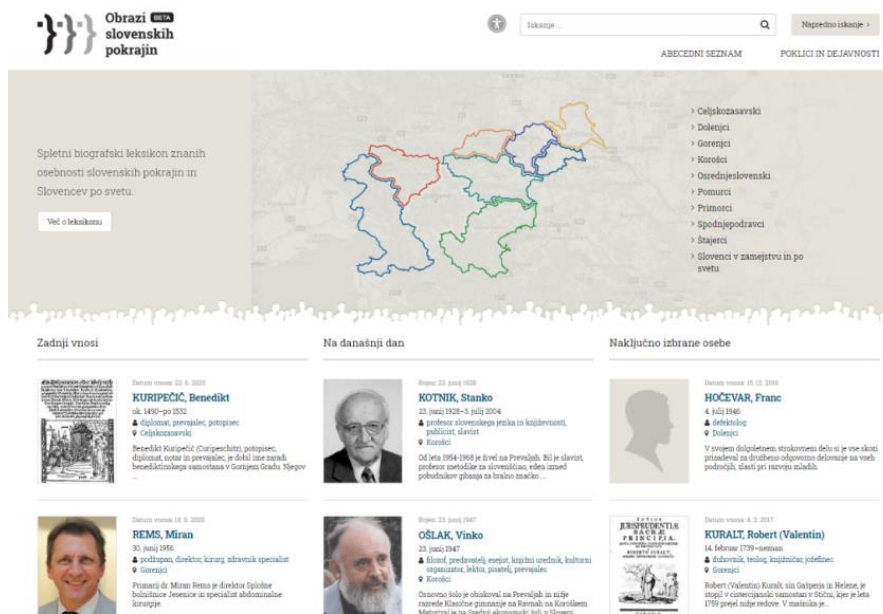
V drugi fazi so portal pripravili do beta verzije, v tem času je bil na voljo vnašalcem, ki so ga testirali in predlagali spremembe. Pripravljena so bila navodila za vnos.

- Tretja faza

V tretji fazi je bil portal pripravljen za javno objavo. Vzpostavljena sta bila uredniški odbor in nadzorni odbor.

Tehnična združitev portala je obsegala: uskladitev skupnega podatkovnega modela; vzpostavitev skupne baze podatkov; vzpostavitev nivojev pravic in dostopov; prenos posamičnih podatkov v skupno bazo, sistem ohranitve lokalnih identitet v enotnem spletnem leksikonu; vzpostavitev api share podatkov in prenavljanje celostne podobe.

Spletni biografski leksikon Obrazi slovenskih pokrajin (Slika 2 prikazuje vstopno stran portala <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/>) je postal za javnost dostopen junija 2020. V sodelovanju z osrednjimi območnimi knjižnicami: Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Mestna knjižnica Kranj, Osrednja knjižnica Srečka Viharja Koper, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Osrednja knjižnica Celje, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Mariborska knjižnica in Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika, se je vzpostavil enoten spletni biografski leksikon, kjer so se združili že obstoječi lokalni spletni biografski leksikoni. Vanj so vključeni podatki o osebnostih, ki so svojim delom zaznamovale razvoj Slovenije v preteklosti in sedanjosti. Portal upravlja Mestna knjižnica Kranj v sodelovanju z osmimi osrednjimi območnimi knjižnicami. Njene naloge so zagotavljati pravilno delovanje portala, skrbeti za organizacijski razvoj in organizirati izobraževanja. Ob vzpostavitvi je imel portal več kot 6000 gesel, ki so se prenesla iz prejšnjih portalov. Mestna knjižnica Kranj je od tega prispevala 1.059 gesel. Pri tem je bilo potrebno zapise biografij deloma prilagoditi novim zahtevam.

Slika 2: Naslovna stran biografskega leksikona Obrazi slovenskih pokrajin

Vsaka biografija osebo predstavi z naslednjimi podatki, če so na voljo: rojstvo, smrt, poklic in dejavnost, občino, v kateri deluje ali je delovala regijo, življenjepiš, dela, nagrade, zunanje povezave ter vire in literaturo. Če je mogoče, vsebuje tudi eno ali več slik. Zunanje povezave nas vodijo na dodatne vire o osebi, ki so na voljo, lahko so to članki, slike, intervjuji, drugi portali, posnetki glasbe itd. Vsak opis vsebuje na dnu podatke o tem, kdo je avtor gesla, iz katere ustanove prihaja vnašalec, kdaj je bila biografija prvič objavljena na portalu in kdaj je bilo geslo nazadnje spremenjeno.

Na prvi strani lahko brskamo med zadnjimi vnosi, osebami, rojenimi na današnji dan, ali med naključno izbranimi osebami. Osebe lahko iščemo po regijah in krajih, po abecednem seznamu ali po seznamu poklicev in dejavnosti. Možnost iskanja ponuja iskalno okence, lahko iščemo po priimku, imenu ali obeh. Napredno iskanje omogoča iskanje po eni ali več kategorijah: spol, priimek, ime, leksikon, datum rojstva, kraj rojstva, datum smrti, kraj smrti, poklic in dejavnost, kraj delovanja in občina. Iskano osebo si z izbiro ikone tiskalnik lahko natisnemo, biografijo lahko delimo na družbenih omrežjih Facebook in Twitter. Prav tako lahko portal pregledujejo uporabniki s posebnimi potrebami, lahko si prilagodijo velikost pisave in spremenijo barve.

5 RAZISKAVA O SPLETNEM BIOGRAFSKEM LEKSIKONU – OBRAZI SLOVENSkih POKRAJIN

5.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Spletni biografski leksikoni nastajajo po večini v okviru osrednjih območnih knjižnic, ki so zadolžene tudi za koordinacijo domoznanstva na svojem območju. Odločili smo se za anketiranje osrednjih območnih knjižnic. Na območju Slovenije jih deluje deset. Anketirali smo vseh deset osrednjih območnih knjižnic, torej smo anketirali celotno populacijo in ne le vzorca.

Oblikovali smo naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Ali so knjižnice zadovoljne z novim vmesnikom za vpisovanje biografskih gesel?
2. Kako pomemben je portal v okviru domoznanske dejavnosti za knjižnice?
3. Ali novi skupni portal ohranja dovolj prepoznavnosti lokalnih vsebin posameznih pokrajin?
4. S kakšnimi težavami so se srečali pri implementaciji novega portala?
5. Kakšen razvoj portala bi si knjižnice želele v prihodnosti?

Oblikovali smo naslednje hipoteze.

1. Knjižnice so zadovoljne z novim vmesnikom za vpisovanje gesel.
2. Med knjižnicami še ni dovolj zavedanja o pomembnosti biografskih leksikonov v okviru domoznanske dejavnosti.
3. Knjižnicam je pomembno, da je novi skupni biografski leksikon ohranil prepoznavnost lokalnih vsebin posameznih območij.
4. Pri vzpostavitvi novega portala so se knjižnice srečevale z vsebinskimi in tehničnimi težavami.
5. Knjižnice si želijo sistematičnega razvoja portala v prihodnosti in nadgradnje že obstoječih funkcij portala.

5.2 METODOLOGIJA

Oblikovali smo anketni vprašalnik, ki vsebuje devet vprašanj. Vsebuje dve merski lestvici, tri vprašanja so kombinirana, eno vprašanje je zaprtega tipa in tri vprašanja so odprtega tipa. Vprašalnik je bil izdelan s pomočjo spletnega orodja IKA, anketiranje je trajalo od 28. 9. 2020 do 7. 10. 2020. Odločili smo se za anketiranje osrednjih območnih knjižnic, ker so

zadolžene za koordinacijo domoznanstva na svojem območju. Vse območne knjižnice razen Mestne knjižnice Ljubljana (MKL) so pristopile k projektu in so aktivno sodelovale pri oblikovanju skupnega portala. Odločili smo se, da bomo anketirali samo območne urednike spletnega leksikona, razlog je naslednji: sodelovali so pri nastajanju novega skupnega biografskega leksikona in skrbijo za upravljanje leksikona na svojem območju. Anketa je bila poslana na elektronske naslove območnih urednikov novega portala. Odločili smo se, da MKL prav tako obvestimo o anketiranju. Odgovorili so, da trenutno res niso vključeni v portal, lahko pa da bodo kmalu, da jim lahko posredujemo anketo in bodo odgovorili na vprašanja, na katera bodo lahko. Tako smo vprašalnik poslali vsem desetim osrednjim območnim knjižnicam. Torej nismo anketirali vzorca, ampak celotno populacijo osrednjih območnih knjižnic. Vprašalnik je v Prilogi 1.

5.3 REZULTATI RAZISKAVE

Ocena vmesnika

Novi vmesnik so uredniki na lestvici od 1 do 5, (1 zelo zakomplicirano in zelo nepregledno, 5 zelo enostavno in pregledno) ocenili s povprečno oceno 4 (Preglednica 1). To pomeni, da je novi vmesnik v primerjavi s starim bolj pregleden in enostaven za vnašanje biografskih gesel na spletni portal.

Preglednica 1: Ocena vmesnika

Ocenjevalni vidik	1	2	3	4	5	Povprečna ocena
Preglednost in enostavnost vmesnika	0	0	0	4	3	4

Ohranjanje lokalne prepoznavnosti

Novi skupni biografski leksikon ohranja dovolj prepoznavnosti prikazovanja vsebin prejšnjih regijskih portalov in lokalnih vsebin posameznih območij, menijo vsi uredniki iz območnih knjižnic, ki že sodelujejo.

Promocija novega spletnega biografskega leksikona

Knjižnice novi spletni biografski leksikon najbolj pogosto promovirajo na družabnih omrežjih in spletnih straneh knjižnic. Samo tri knjižnice promovirajo portal preko različnih medijev in

le dve s promocijskim materialom (knjižna kazala, zgibanke...). Odgovori so zbrani v Preglednici 2.

Preglednica 2: Promocija novega leksikona

Načini promocije	Število odgovorov
Preko različnih medijev	3
V lokalnih časopisih	5
Na spletni strani knjižnice	7
Na družabnih omrežjih knjižnice	8
S promocijskim materialom	2
Drugo	1 (med kolegi v naši knjižnici, čakamo na končno verzijo)

Pomembnost vpisovanja biografskih gesel v okviru domoznanske dejavnosti

Iz Preglednice 3 je razvidno, da je polovica urednikov pomembnost vpisovanja biografskih gesel v okviru domoznanske dejavnosti ocenila z oceno 5 (zelo pomembno), ostali so ocenili z oceno 4 in 3. Povprečna ocena je 4.

Preglednica 3: Pomembnost vpisovanja biografskih gesel v okviru domoznanske dejavnosti

Ocenjevalni vidik	1	2	3	4	5	Povprečna ocena
Pomembnost v okviru domoznanske dejavnosti	0	0	3	1	4	4

Kvaliteta biografskih zapisov

Pet urednikov meni da so biografski zapisi, ki jih prispevajo ostale knjižnice dobro pripravljene, štirje anketiranci menijo da ne. Na kakšen način bi lahko izboljšali zapise predstavlja Preglednica 4.

Preglednica 4: Predlogi za izboljšanje biografskih zapisov

Možnosti izboljšanja zapisov, če bi	Število odgovorov
vsak zapis mora potrditi regijski urednik preden je objavljen na portalu;	3
se vsi vnašalci na portal redno udeleževati izobraževanj;	4
moral vsebine pripravljati le bibliotekarji;	0

drugo.	<ul style="list-style-type: none"> • Čimbolj poenotiti kriterije zapisa. • Vnašalci bi se morali zavedati knjižnične javne službe in objavljati preverjene podatke. • Kvaliteta zapisa se razlikuje od zapisa do zapisa, s podrobnimi pogoji urednikovanja nismo seznanjeni, vendar bi moralo biti obvezno potrjevanje pred objavo.
--------	--

Zainteresiranost knjižnic za vpisovanje biografskih gesel na portal

Na vprašanje »Koliko je zanimanja med splošnimi knjižnicami, ki jih pokrivata kot osrednja območna knjižnica za vpisovanje biografskih gesel na portal« je odgovorilo devet urednikov. Izbirali so lahko med odgovori vse knjižnice vpisujejo, več kot polovica knjižnic vpisuje, polovica jih vpisuje. Kot je razvidno iz Preglednice 5 je več kot polovica anketirancev izbrala odgovor manj kot polovica jih vpisuje. Dva sta izbrala odgovor več kot polovica jih vpisuje in eden odgovor polovica jih vpisuje.

Preglednica 5: Zainteresiranost knjižnic za vpisovanje biografskih gesel na portal

Vpisovanje biografskih gesel po knjižnicah	Število odgovorov
Vse knjižnice vpisujejo	0
Več kot polovica knjižnic vpisuje	2
Polovica jih vpisuje	1
Manj kot polovica jih vpisuje	6

Razvoj portala v prihodnosti

Analiza odgovorov je pokazala, da je večina urednikov navajala odgovore (Preglednica 6), ki se navezujejo na poenotenje uredniške politike, povezovanje z drugimi portali, pod drugo pa še problem kadra, ki bi se ukvarjal s to dejavnostjo in izboljšanje iskalnikov.

Preglednica 6: Razvoj portala

Poenotenje uredniške politike	Povezovanje	Drugo
Potrebna je skupna uredniška politika (predvsem kriteriji za objavo in avtorizacije – dovoljenje za objavo pri živih osebah), ohraniti je treba vnos lokalno pomembnih oseb, povezava osebnosti z drugimi	Povezovanje z drugimi portali, večjezičnost.	V smeri izboljšanja iskalnikov.

domoznanskimi (npr. Kamra) ali turističnimi viri (npr. razne kulturne poti ipd.).		
Menim, da bi se moral portal v prihodnosti razvijati v smeri večje prepoznavnosti ter poenotenja standardov pri pripravi vsebin in njihovi strokovni neoporečnosti.	Povezava z ostalimi portali, morda dodati zemljevid, kjer bi uporabnik lahko sledil življenjski poti znane osebnosti.	Kot do sedaj, problem je v tem, da vse knjižnice nimamo kadra, ki bi se ukvarjal samo s pripravo gesel, mogoče bi morali narediti kaj na to temo (namensko zaposlovanje, projektno zaposlovanje...).
Potrebno bo več graditi na enotnosti, predvsem urediti šifrante, potrebno je poskrbeti tudi, da bodo vsi zapisi po kvaliteti med seboj primerljivi.	V čim večji meri bi moral omogočiti medsebojno integracijo s portalom Kamra.	
Veliko promocije, uskladiti zapise, delati na čim večji uporabnosti portala.		

Težave pri zagonu portala

Zanimalo nas je s kakšnimi težavami so se srečevali pri uporabi novega portala. Prejeli smo devet odgovorov. Štirje uredniki niso imeli težav. Ena knjižnica ne ve, ker niso sodelovali. Pet urednikov pa je navedlo da so imeli težave, od tega so štirje navedli tudi s kakšnimi težavami so se srečevali, odgovore (Preglednica 7) smo razdelili glede na vsebinske težave in tehnične težave.

Preglednica 7: Težave pri zagonu portala

Vsebinske težave	Tehnične težave
Dvojnice in priprava enotnega usklajenega besedila.	Prenos slikovnega gradiva.
Šifranti so še premalo obdelani.	
Uskladitev šifrantov, obveznih polj; vnos občin.	

Dodana vrednost portala

Prejeli smo devet odgovorov, vsebinsko smo jih analizirali in ugotovili, da se pri vseh odgovorih ponavljajo tri glavne vsebine: biografije so združene na enem mestu, omogočanje prepoznavnosti lokalnih oseb in sodobnejša grafična podoba skupnega biografskega leksikona. Odgovore smo glede na vsebino razdelili po vsebinskih sklopih v Preglednici 8.

Preglednica 8: Dodana vrednost portala

Biografije so združene	Večja prepoznavnost lokalnih oseb	Sodobnejša grafična podoba
Portal deluje na nacionalnem nivoju, torej povezovalna.	Ozaveščanje o široki kreativnosti ljudi, prepoznavnost oseb v lokalnem okolju tudi zaradi prisotnosti na spletu, možnost povezovanja na različna področja (šolstvo, turizem,...).	Nova sodobnejša grafična podoba, večja preglednost, združitev regijskih.
Enotno za vse vnašalce, hkrati pa ločeno tudi regijsko....	Posebej dragoceno je, da so tu objavljeni biografski podatki oseb, ki jih drugje ni mogoče najti.	
Menim, da je dodana vrednost portala predvsem v \enotni vstopni točki\ do vsebin, ki so bile pred tem razdrobljene na več različnih spletnih straneh, poleg tega pa tudi njegova tehnološko naprednejša platforma.	Večja prepoznavnost.	
Biografije so združene na enem mestu.		
Vse biografske vsebine združene na enem mestu.		

6 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Naša prva hipoteza je bila: »Knjižnice so zadovoljne z novim vmesnikom za vpisovanje gesel.« Hipotezo lahko potrdimo, knjižnicam se nov vmesnik za vpisovanje biografskih gesel zdi enostavnejši in preglednejši za vpisovanje od prejšnjih. Za naš skupni portal to pomeni, da portal deluje na dobri platformi. Dosegli smo cilj, da smo poenotili skupno bazo in prilagodili vpisovanje gesel enako za vse knjižnice. Delo lahko nadaljujemo na tem portalu, prednost lahko predstavimo tudi knjižnicam, ki se trenutno še niso priključile novemu skupnemu spletnemu biografskemu portalu.

Drugo postavljeno hipotezo »Med knjižnicami še ni dovolj zavedanja o pomembnosti biografskih leksikonov v okviru domoznanske dejavnosti« lahko delno potrdimo. Vnašanje gesel v okviru domoznanske dejavnosti je pri več kot polovici knjižnic pomembno. Vendar to ni dejavnost, ki bi potekala v vseh splošnih knjižnicah, seveda se to navezuje tudi na kadrovske zmožnosti in organizacijo same knjižnice. V prihodnosti bi lahko bolj sistematično razdelali, katere knjižnice bi v okviru domoznanske dejavnosti pokrivalo področje izdelovanja biografij, svojim zaposlenim bi nudile dodatna izobraževanja. Kot so predlagali anketiranci, je to možnost za pridobivanje novih delovnih mest, lahko tudi projektnih. Da je zavedanje o pomembnosti biografskih leksikonov zelo različno, govori tudi dejstvo, da promocija poteka zelo različno, po različnih kanalih. Izdelala bi se lahko promocijska strategija, ki bi bila enotna, knjižnice pa bi jo prilagodile svojemu lokalnemu okolju. Predvsem pa bi se tega lotili bolj strateško, ciljno usmerjeno, trenutno je promocija prepuščena knjižnicam, ki jo izvedejo po svojih zmožnostih.

Tretjo hipotezo »Knjižnicam je pomembno, da je novi skupni biografski leksikon ohranil prepoznavnost lokalnih vsebin posameznih območij« lahko potrdimo. Glavni cilj združiti vse biografije na enem mestu je bil uresničen. Za knjižnice pa je pomembno, da kljub združitvi novi skupni biografski leksikon ohranja dovolj prepoznavnosti prikazovanja vsebin prejšnjih regijskih portalov in lokalnih vsebin posameznih območij. Dodano vrednost portala vidijo v tem, da lahko predstavijo lokalno pomembne osebe. K sodelovanju lahko povabimo še preostale nosilce biografskih leksikonov, ki se bodo na podlagi že obstoječega leksikona mogoče lažje odločili za sodelovanje.

Četrto hipotezo »Pri vzpostavitvi novega portala so se knjižnice srečevale z vsebinskimi in tehničnimi težavami« lahko delno potrdimo. Do večjih težav ni prihajalo. Težav, kot je usklajevanje dvojnikov zapisov v prihodnosti, ne pričakujemo več, razen če se bo priključil še kakšen že delujoči leksikon. Pri delu pri portalu bo treba še dodelati šifranke (vnos občin, krajev delovanja, poklice itd.), usmeriti se v poenotenje uredniške politike, za katero je treba še delati. To pomeni dogovor pri poenotenju avtorskih pravic, že omenjenih šifrantih in vsebini biografij.

Peto hipotezo »Knjižnice si želijo sistematičnega razvoja portala v prihodnosti in nadgradnje že obstoječih funkcij portala« lahko potrdimo. V prihodnosti želimo še izboljšati delovanje portala. V prvi vrsti je želja povezovanje s portali, kot sta Kamra, Dobre knjige itd. Predviden

je že prevod v druge jezike. Želimo pa oblikovati nove funkcije, da bi pritegnili širšo publiko, pri tem smo odprti za nove predloge, predvsem pa moramo spremljati digitalno okolje, ki se zelo hitro spreminja. Eden od ciljev v prihodnosti je, da bi bil novi spletni biografski leksikon prepoznan kot uveljavljen vir za iskanje biografij. Zato moramo skrbeti tudi, da so biografska gesla vsebinsko ustrezno pripravljena, ugotovili smo, da se trenutno zapisi po kakovosti med seboj razlikujejo, prav je, da bi uvedli standarde, po katerih bi zapis uvrstili na sam portal.

Z raziskavo smo dobili potrditev, da je bil skupni spletni biografski leksikon dobra odločitev in motivacija za delo na področju portala. Sam spletni leksikon, ki je postavljen v digitalno okolje, zahteva nenehno nadgradnjo, ne samo s tehničnega vidika, ampak tudi vsebinskega, saj vsebuje različne povezave, ki jih je treba redno pregledovati, dopolnjevati, če želimo ohranjati verodostojne podatke.

Predlagamo, da se v prihodnosti funkcije leksikona nadgradi z že predvidenimi in novimi, prevod leksikona v druge jezike in povezovanje s podobnimi portali (povezovanje s Kamro in Dobrimi knjigami je že predvideno). Leksikon bi lahko uporabnikom bolj približali, če bi jim omogočili ustvarjanje profila, kjer bi si lahko shranjevali biografska gesla, prilagajali iskanje, sledili določenim novostim na portalu (novo vpisanim osebam samo z določene občine, z določenega poklica itd.). Funkcijo trenutnega iskanja bi lahko posodobili, naredili bolj interaktivno. Portal že omogoča interakcijo z uporabniki, da nam sporočajo nove predloge ali biografije in napake, stvari na portal nato vnese urednik. Uporabnike bi lahko še bolj vključili, da bi lahko sami prispevali gradivo, naložili gradivo (slike itd.) na portal, pred objav bi ga moral potrditi urednik. V prihodnje predlagamo tudi, da se ponovno povabi k sodelovanju nosilce biografskih leksikonov, ki se še niso priključili.

Spletni biografski leksikoni so ena pomembnih zbirk, ki nastajajo v okviru domoznanske dejavnosti v splošnih knjižnicah. Prav je, da to dejavnost čim bolj ohranjamo in nadgrajujemo. Skupni spletni biografski leksikon Obrazi slovenskih pokrajin je odlično izhodišče za delo in razvoj na tem področju. Z nadaljnjimi raziskavami bi lahko preverili, kako bi lahko v prihodnje še izboljšali delovanje portala in uveljavili vpisovanje biografskih gesel v okviru domoznanske dejavnosti. V prihodnosti bi bilo smiselno anketirati uporabnike o njihovi uporabniški izkušnji s portalom. S tem bi pridobili še uporabniški vidik, ki bi nam pomagal pri vsebinskem razvoju portala in pri oblikovanju novih funkcij.

7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Adam, L., Sever, F., Vojaković Zupan, A. in Zeni Bešter, J. (2005). *Domoznanstvo na Gorenjskem*. Osrednja knjižnica Kranj.
- Bon, M. (ur.). (2018). *Domoznanska dejavnost v slovenskih splošnih knjižnicah in v Univerzitetni knjižnici Maribor, stanje na dan 31. 12. 2016*. Narodna in univerzitetna knjižnica. https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2020/06/NUK_OOK_domoznanska_dejavnost_20161231_2018.pdf
- Bon, M. in Sedar, K. (2018). Domoznanski projekti – uspeh sinergijskega sodelovanja in gradnik lokalne skupnosti. V T. Miško, G. Hudolin in E. Marolt (ur.), *Domoznanstvo v lokalni skupnosti – prostor sinergije in sodelovanja* (str. 12-27). Mestna knjižnica Ljubljana.
- Digitalno inoviranje kulturne dediščine: priročnik za turistične destinacije*. (2019). Arctur. <https://tourism4-0.org/wp-content/uploads/2020/01/Priro%C4%8Dnik-Heritage-web.pdf>
- Digitalna knjižnica Slovenije. (b. d.). *O nas*. <https://dlib.si/About.aspx>
- Europeana. (b. d.). *About us*. <https://pro.europeana.eu/about-us/mission>
- Gerbrandy, J. in Kloek, E. (2011). The Biographical portal of the Netherlands: experiences in collecting and curating data from the web and elsewhere. *Information Services & Use*, 31(3-4), 293–299.
- Goropevšek, B. (1995). Domoznanstvo včeraj, danes, jutri. Razvoj domoznanstva in domoznanskih zbirk v slovenskih knjižnicah. *Knjižnica*, 39(3), 61–79.
- Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Kobe, T., Krapež, V., Novljan, S., Petrov, N., Rajh, B., Sepe, M. in Wagner, L. (1992). *Domoznanska dejavnost v knjižničnem informacijskem sistemu Slovenije*. Narodna in univerzitetna knjižnica. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-IT5NQP0Q>
- Kodrič-Dačić, E. (2016). Memoria scripta Sloveniae: popis knjižničnih zbirk, ki imajo kulturno zgodovinsko vrednost. V P. Štoka, M. Petrovič in S. Maček (ur.), *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (str. 59–66). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Maček, S. (2014). Skrito naj postane odkrito: primeri dobrih praks promocije domoznanskih e-vsebin na Celjskem. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Skupaj smo močnejši*:

- povezovanje, sodelovanje in etično delovaje* (str. 94–97). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Maček, S. in Ožura, R. (2016). Kamra 2006 – 2016 - domoznanski regijski portal digitalizirane kulturne dediščine slovenskih pokrajin. V P. Štoka, M. Petrovič in S. Maček (ur.), *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (str. 69–77). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Malec, L. (2016). Album Slovenije – Domoznanska zakladnica uporabniško generiranih vsebin na spletnem portalu Kamra. V P. Štoka, M. Petrovič in S. Maček (ur.), *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (str. 81–87). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Mestna knjižnica Kranj. (2018). *Program izvajanja posebnih nalog osrednje območne knjižnice za leto 2019*. <https://www.mkk.si/wp-content/uploads/2019/08/Program-izvajanja-posebnih-nalog-osrednje-obmocne-knjiznice-za-leto-2019.pdf>
- Mulej, D. (2005). Popis literature o domoznanski dejavnosti v slovenskih splošnih knjižnicah. *Knjižnica*, 49(3), 185–204.
- Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega gradiva v splošnih knjižnicah*. (2012). Narodna in univerzitetna knjižnica. https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2016/Navodila_domoznansko.pdf
- Novljan, S. (2005). Domoznanska zbirka: neizkoriščene možnosti? *Knjižnica*, 49(3), 7–37.
- Petrovič, M. (2016). Kadri v domoznanski dejavnosti – pregled stanja. *Knjižnica*, 60(4), 79–106.
- Polos. (b. d.). *Postcarding Lower Styria*. <https://gams.uni-graz.at/context:polos>
- Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah. (2003). *Uradni list RS*, št. 88/2003.
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73/2003, 70/2008 in 80/2012.
- Resman, S. (2005). Digitalna domoznanska zbirka. *Knjižnica*, 49(3), 39–52.
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028)*. (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Sverum, T. (2010). Local studies collections, librarians and the Norwegian local history wiki. *New Library World*, 111(5-6), 236–246.

- Štoka, P. (ur.). (2009). *Smernice delovnih skupin za domoznanstvo osrednjih območnih knjižnic z analizo vprašalnika o stanju domoznanstva v slovenskih splošnih knjižnicah in UKM za leto 2007*. NUK.
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 - ZUJIK, 92/2015.
- Zeni Bešter, J. (2016). Slovenski spletni biografski leksikoni. V P. Štoka, M. Petrovič in S. Maček (ur.), *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (str. 91–97). Zveza bibliotekarskih društev.
- Zhu, Q. in Guevara, S. (2009). A practical guide for building a user-focused digital library collection: by working through the various processes of digital content and collection. you will be better equipped to work with your library's digital content. *Computers in Libraries*. <https://www.questia.com/magazine/1G1-197106631/a-practical-guide-for-building-a-user-focused-digital>
- Zlobec, M. (14. 11. 2018). Novi Slovenski biografski leksikon v treh knjigah prišel le do BUT. *Marijan Zlobec*. <https://marijanzlobec.wordpress.com/2018/11/14/novi-slovenski-biografski-leksikon-v-treh-knjigah-prisel-le-do-but/>

PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni!

Mestna knjižnica Kranj je koordinirala projekt združitve spletnih biografskih leksikonov, ki so jih v preteklosti urejale nekatere splošne knjižnice po Sloveniji. Nastal je novi spletni portal, Obrazi slovenskih pokrajin. V naslednjih anketi sprašujem območne urednike novega portala o zadovoljstvu z njegovo implementacijo in željami za razvoj. Rezultate bom uporabila v raziskovalni nalogi, ki jo pripravljam za bibliotekarski izpit. Po združitvi je Mestna knjižnica Kranj postala upravljalec portala, zato bodo zbrani rezultati vodilo za razvoj. Anketa je anonimna in kratka, reševanje vam bo vzelo približno 5 minut. Za vaše sodelovanje se vam prijazno zahvaljujem.

Marjeta Gros

1. Kako bi ocenili vmesnik za vnašanje biografskih gesel, v primerjavi z vašim starim vmesnikom? Zanima nas enostavnost in preglednost vnašanja gesel na portal.

Uporabite lestvico od 1 do 5 (1 vnašanje biografskih gesel je zelo zakomplicirano in zelo nepregledno, 5 vnašanje biografskih gesel je zelo enostavno in pregledno)

1 2 3 4 5

2. Ali novi skupni biografski leksikon ohranja dovolj prepoznavnosti prikazovanja vsebin prejšnjih regijskih portalov in lokalnih vsebin posameznih območij?

Da Ne

Če ste izbrali ne, menite, da je premalo

3. Kako promovirate novi spletni biografski leksikon? (Možnih več odgovorov.)

Preko različnih medijev (radio, TV, drugi portali).

V lokalnih časopisih.

Na spletni strani knjižnice.

Na družbenih omrežjih knjižnice (FB, Instagram, YouTube).

S promocijskim materialom (knjižna kazala, zgibanke...)

Drugo: _____

4. Kako pomembna je prispevanje biografskih gesel za spletni portal v okviru domoznanske dejavnosti na območju vaših knjižnic? Uporabite lestvico od 1 do 5 (1 popolnoma nepomembno, 5 zelo pomembno)

1 2 3 4 5

5. Menite da so zapisi drugih knjižnic na portalu strokovno in vsebinsko dobro pripravljeni.

Da Ne

Če ne, ali menite da bi lahko zapise izboljšali, če bi: (Možnih več odgovorov.)

vsak zapis mora potrditi regijski urednik preden je objavljen na portalu,

se vsi vnašalci na portal redno udeleževati izobraževanj,

morali vsebine pripravljati le bibliotekarji.

Drugo: _____

6. Koliko je zanimanja med splošnimi knjižnicami, ki jih pokrivete kot osrednja območna knjižnica za vpisovanje biografskih gesel na portal?

Vse knjižnice vpisujejo

Več kot polovica knjižnic vpisuje

Polovica jih vpisuje

Manj kot polovica jih vpisuje

7. Kako bi se moral v prihodnosti razvijati portal?

8. Ste se srečevali s kakšnimi vsebinskimi, tehničnimi, organizacijskimi težavami pri zagonu novega portala?

9. Kaj menite da je dodana vrednost portala?
